

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 130/2021-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovéj (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou Bobák, Bollová a spol., s. r. o., Dr. Vladimíra Clementisa 10, Bratislava, IČO 35 855 673, v mene ktorej koná advokát JUDr. Miroslav Bobák, proti postupu odvolacieho disciplinárneho senátu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Dso 3/2020 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom odvolacieho disciplinárneho senátu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Dso 3/2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 7. októbra 2020 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom odvolacieho disciplinárneho senátu (ďalej len „odvolací senát“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Dso 3/2020 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 130/2021 z 18. marca 2021 prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že na základe návrhu ministra spravodlivosti Slovenskej republiky rozhodol disciplinárny senát rozhodnutím č. k. 4 Dp 1/2020 zo 17. marca 2020 (ďalej len „rozhodnutie disciplinárneho senátu“) tak, že sťažovateľovi podľa § 22 ods. 1 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sudcoch“) dočasne pozastavil výkon funkcie sudcu, a to do právoplatného skončenia trestného stíhania za úmyselný trestný čin, za ktorý môže byť odvolaný z funkcie sudcu. Proti rozhodnutiu disciplinárneho senátu podal sťažovateľ 24. marca 2020 odvolanie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že dĺžka napadnutého disciplinárneho konania je neprimeraná. O jeho odvolaní proti rozhodnutiu disciplinárneho senátu nebolo ku dňu podania ústavnej sťažnosti rozhodnuté. Podľa § 22 ods. 3 zákona o sudcoch o odvolaní proti rozhodnutiu o dočasnom pozastavení výkonu funkcie sudcu rozhodne odvolací senát v lehote 10 dní od doručenia odvolania. V posudzovanom prípade od podania a doručenia odvolania uplynulo viac ako šesť mesiacov, pričom odvolací senát o odvolaní nerozhodol, ani sťažovateľa neinformoval o žiadnych úkonoch o jeho odvolaní. Podľa sťažovateľa v napadnutom konaní dochádza k bezdôvodným prietahom už od samotného začiatku. Disciplinárne konanie vo veci sudcov je konaním majúcom podstatný vplyv na reálny výkon súdnej moci a je preto v záujme spoločnosti, aby bolo konaním rýchlym a účinným. Tento záujem vyjadril osobitne aj zákonodarca v § 22 ods. 3 zákona o sudcoch.

Sťažovateľ zastáva názor, že predmetná vec nie je zložitá. V posudzovanej veci neexistuje taká okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutom konaní v zbytočným prietahom. Je presvedčený, že k zbytočným prietahom došlo predovšetkým v dôsledku postupu odvolacieho senátu.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že postupom odvolacieho senátu v napadnutom konaní bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prizná mu finančné zadostučinenie a náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie disciplinárneho senátu a replika sťažovateľa

6. Ústavný súd už v rámci prípravy predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti zaslal ústavnú sťažnosť na vyjadrenie odvolaciemu senátu podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde. Vyjadrenie predložil predseda Súdnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „súdna rada“), a to vzhľadom na to, že odvolací senát v tom čase nemal predsedu. K tvrdeniam predsedu súdnej rady sa ústavný súd vyjadril v uznesení č. k. II. ÚS 130/2021 z 18. marca 2021.

7. Následne ústavný súd predložil prijatú ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde účastníkom konania na vyjadrenie a sťažovateľovi zaslal aj vyjadrenie predsedu súdnej rady. Za odvolací senát doručil ústavnému súdu vyjadrenie disciplinárny senát, ktorý v prípise zo 6. apríla 2021 uviedol, že *„vyjadrenie nie je možné podať, nakoľko odvolací disciplinárny senát 1 Dso nemá obsadené miesto predsedu odvolacieho disciplinárneho senátu.“*

8. Právny zástupca sťažovateľa možnosť vyjadriť sa nevyužil.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

13. Prvým posudzovaným kritériom bola právna a faktická zložitosť veci. Predmetom konania je rozhodovanie o odvolaní sťažovateľa proti rozhodnutiu disciplinárneho senátu, ktoré po právnej stránke nemožno považovať za zložité. Je možné konštatovať určitý stupeň faktickej zložitosti súvisiaci s prípravou rozhodnutia v zákonom stanovenej lehote. Posudzovanú dĺžku konania však v danom prípade nebolo možné pripísať iba zložitosti procesu v disciplinárnom konaní.

14. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu označených práv sťažovateľa. V preskúmanom konaní ústavný súd nezistil závažné okolnosti, ktoré by bolo možné pripísať na ťarchu sťažovateľa v súvislosti s doterajšou dĺžkou konania v jeho veci.

15. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup odvolacieho senátu v napadnutom konaní. V jeho postupe zistil ústavný súd nečinnosť v podstate od doručenia odvolania sťažovateľom (od 25. marca 2020). Odvolací senát teda počas viac ako 13 mesiacov vo veci nielenže nevykonával prakticky žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ počas napadnutého súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (napr. I. ÚS 41/02), ale odvolací senát z dôvodu, že nemal svojho predsedu (bod 7 tohto nálezu), ani nerozhodoval. Uvedená nečinnosť odvolacieho senátu nie je ničím ospravedlniteľná, pretože zákonnú lehotu prekročil o viac ako 12 mesiacov.

V zmysle § 119 zákona o sudcoch zákonným sudcom na účely disciplinárneho konania je predseda disciplinárneho senátu. Činnosť disciplinárnych senátov organizačne a technicky zabezpečuje kancelária súdnej rady. Súdna rada dohliada na dodržiavanie zásad dôstojnosti disciplinárneho konania a plynulosti disciplinárneho konania. Podľa § 119a ods. 1 zákona o sudcoch súdna rada vytvára (volí) disciplinárne senáty.

16. Rovnako, ako to vo svojej ústavnej sťažnosti uvádza sťažovateľ, aj ústavný súd konštatuje, že podľa § 22 ods. 3 zákona o sudcoch disciplinárny senát je povinný rozhodnúť o návrhu na dočasné pozastavenie výkonu funkcie sudcu v lehote 10 dní od jeho doručenia a odvolací disciplinárny senát rozhodne v lehote 10 dní od doručenia odvolania. V posudzovanom prípade odvolací senát

právoplatne nerozhodol od podania odvolania sťažovateľa proti rozhodnutiu disciplinárneho senátu až do doby rozhodovania ústavného súdu v danej veci.

17. Disciplinárne konanie vo veci sudcu, ktoré bez právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je to v danej veci, treba považovať už len so zreteľom na samotnú dĺžku konania za konanie nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Táto zdĺhavosť konania totiž v princípe predlžuje stav právnej neistoty dotknutých osôb do tej miery, že ich právo na súdnu ochranu sa stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (m. m. I. ÚS 65/03, IV. ÚS 196/05, II. ÚS 330/2010).

18. Ústavný súd v tejto veci poukazuje aj na dôvodovú správu k § 22 ods. 3 zákona o sudcoch, podľa ktorej *„V prvom stupni bude rozhodovať trojčlenný senát disciplinárneho súdu, v druhom stupni odvolací senát. Na rozhodnutie o návrhu, ako aj o opravnom prostriedku sa zavádza zákonná lehota pre oba senáty (10 dní), a to z dôvodu, že dočasné pozastavenie výkonu funkcie sudcu predstavuje zásadný zásah do jeho základných práv, a preto je namieste, aby orgán, ktorý o ňom rozhoduje, konal a rozhodoval rýchlo, čím sa minimalizuje dĺžka trvania prípadného nezákonného zásahu do základných práv. Keďže môže rozhodnutie disciplinárneho súdu porušiť základné práva sudcu, nevylučuje sa ani postup podľa čl. 127 ústavy.“*

19. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj porušenie práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom odvolacieho senátu v napadnutom konaní (bod 1 výroku tohto nálezu).

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže však sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti nenavrhol ústavnému súdu prikázať odvolaciemu senátu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov, ústavný súd, ktorý je viazaný návrhom petitu, nemohol o tejto skutočnosti rozhodnúť.

21. Sťažovateľ si uplatnil aj priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur z dôvodu, že iba konštatovanie porušenia jeho označených práv by pre neho nebolo dostatočným zadosťučinením. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiada. Z citovaného textu vyplýva, že toto zadosťučinenie sa môže, ale nemusí priznať. Ústavný súd je toho názoru, že takéto zadosťučinenie je namieste tam, kde nie je možné dosiahnuť a dovŕšiť ochranu porušeného základného práva iným ústavne a zákonne upraveným spôsobom (napr. III. ÚS 278/05, III. ÚS 392/2012, III. ÚS 473/2012). Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

22. Priznanie finančného zadosťučinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy, nie je kompenzáciou za neúspech v konaní a podľa názoru ústavného súdu v danom prípade neprichádza do úvahy. Sťažovateľ návrh na priznanie finančného zadosťučinenia riadne neodôvodnil, resp. odôvodnil iba formálne, bez uvedenia konkrétnych dôvodov, z akých sa priznania finančného zadosťučinenia domáha. Výrok o porušení označených práv je preto v okolnostiach danej veci na odstránenie zistených porušení ústavy a dohovoru postačujúci, a preto ústavný súd tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 2 výroku tohto nálezu).

23. Sťažovateľ v petite svojej ústavnej sťažnosti žiadal priznať mu náhradu trov svojho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

24. V danom prípade ústavný súd vzhľadom na charakter tohto konania dospel k záveru, že oprávnenie (a nie povinnosť) dané mu § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nevyužije, a preto nepriznal sťažovateľovi náhradu trov konania (bod 2 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2021

Peter Molnár
predseda senátu